

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
ΤΗΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΙΚΟΣΙΠΕΝΤΑΕΤΙΑ (1969-1993)*

Υπό του

Αναστασίου Δ. Καραγιάννη
Πανεπιστήμιο Πειραιώς
Τμήμα Οικονομικής Επιστήμης

Abstract

The scientific contribution of economists of Greek origin is in the first instance analysed through the listing of articles in current periodicals of the Journal of Economic Literature (JEL) for the last 25 years. The main lines of analyses are concentrated on the following variables: (a) time evolution compared with the number of volumes appearing in JEL, (b) the language of the articles, (c) the contents classified according to the main economic issues, and (d) the significance estimated according to the leading economic journals. (JEL:A11)

1. Εισαγωγή

Η γραμματεία της Οικονομικής Επιστήμης (κυρίως δημοσιεύσεις άρθρων) που παράγεται από τα διάφορα οικονομικά τμήματα ή τις χώρες που αντιπροσωπεύουν έχει στις ημέρες μας χρησιμοποιηθεί ως βάση αξιολόγησης και κατάταξης τους¹. Επίσης, έχουν γίνει αρκετές προσπάθειες κατάταξης των διάφορων οικονομικών περιοδικών βάσει της επίδρασης τους στην εξέλιξη της². Βάσει των δεδομένων που είναι διαθέσιμα, στο παρόν άρθρο επιχειρούμε να καταδείξουμε τη συμβολή των Ελλήνων οικονομολόγων στη σχετική γραμματεία για την τελευταία εικοσιπενταετία.

* Το άρθρο αυτό είναι μία ιστορική καταγραφή της συμβολής Ελληνικής καταγωγής οικονομολόγων σε διεθνούς κύρους περιοδικά. Αποτελεί συνεισφερόμενο άρθρο.

Η ανάλυση που ακολουθεί βασίζεται στο περιεχόμενο του Journal of Economic Literature (JEL) και συνεπώς δεν περιλαμβάνει άρθρα που έχουν δημοσιευθεί στην Ελληνική γλώσσα³. Εξετάστηκαν οι καταγραφές των εγγεκριμένων οικονομικών περιοδικών που περιλαμβάνονται στο JEL για όλα τα τεύχη του (τέσσερα ετησίως) και για την περίοδο 1970-1994. Από τις καταγραφές αυτές επελέγησαν όσων συγγραφέων τα ονόματα δεν άφηναν αμφιβολία ότι είναι ελληνικά. Βεβαίως βάσει αυτής της τεχνικής ως ελληνική συμβολή εννοούμε αυτή που έλαβε χώρα όχι μόνο από τους έλληνες μόνιμους κατοίκους της χώρας αλλά και αυτούς του αποδήμου ελληνισμού. Επιλέξαμε το JEL ως βάση έρευνας και όχι το Social Science Citation Index (SSCI) για τους εξής λόγους: (1) το πρώτο καλύπτει μεγαλύτερη χρονική περίοδο, (2) ο στόχος μας δεν ήταν μια συγκριτική αξιολόγηση με οικονομολόγους άλλων χωρών ώστε να χρειασθούμε επιπρόσθετες πληροφορίες, (3) στο δεύτερο περιοδικό καλύπτεται ο ευρύτερος τομέας των κοινωνικών Επιστημών ενώ ο δικός μας στόχος περιορίζεται μόνο στην Οικονομική, (4) για να χρησιμοποιηθεί η δεύτερη πηγή θα έπρεπε πρώτα να κατατάξουμε και να αξιολογήσουμε όχι μόνο τα «περιοδικά-πυρήνα» της Οικονομικής Επιστήμης αλλά και όλα τα άλλα έτσι ώστε να προβούμε σε αρτιότερη αξιολόγηση για την εξέλιξη της συμβολής των Ελλήνων οικονομολόγων, και (5) στο πρώτο περιοδικό καταγράφονται όλα τα οικονομικά περιοδικά που θεωρούνται έγκυρα διεθνώς.

Η μεθοδολογία αυτή που ακολουθήσαμε δεν είναι χωρίς αδυναμίες. Για παράδειγμα, επειδή η έρευνα απαιτούσε τη λεπτομερή ανάγνωση και καταγραφή όλων των αναφερόμενων άρθρων στο JEL ήταν απαραίτητο να γίνει χωρίς τη βοήθεια έτοιμου πληροφοριακού υλικού. Επίσης, η επιλογή των ονομάτων παρά το γεγονός ότι ως ελληνικά είναι αρκετά ευδιάκριτα πολλές φορές συγχέονται με άλλων χωρών (π.χ. Ουγγαρέζικα, Λατινικών χωρών) και ήταν απαραίτητο να χρησιμοποιηθεί μια σχετική κρίση. Οι δύο αυτές ατέλειες οδηγούν σε ένα 5% υποθετικό ποσοστό λάθους στην ανάλυση των στοιχείων που συγκεντρώθηκαν.

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε στην παρούσα ανάλυση ολοκληρώθηκε από την καταγραφή όλων των αναφερομένων άρθρων στο JEL για κάθε έτος δημοσίευσης τους και την ταξινόμηση τους ανάλογα με τα εξής χαρακτηριστικά: (α) τη γλώσσα στην οποία έχουν γραφτεί, (β) εάν έχουν συγγραφεί με άλλον οικονομολόγο και ποιας εθνικότητας είναι (Έλληνας ή όχι), (γ) το περιεχόμενο τους όπως μπορεί να εξαχθεί από τον τίτλο του άρθρου, (δ) το περιοδικό στο οποίο δημοσιεύθηκαν. Τα χαρακτηριστικά αυτά που θα μας βοηθήσουν να αξιολογήσουμε επαρκέστερα τη συμβολή των Ελλήνων αναλύονται στα ιδιαίτερα τμήματα που χωρίζεται το παρόν άρθρο.

Η αξιολόγηση της εξέλιξης της συμβολής των Ελλήνων στην οικονομική γραμματεία στηρίχθηκε μόνο στην παραγωγή άρθρων που περιλαμβάνονται στα διεθνή οικονομικά περιοδικά και δε λάβαμε υπόψη ούτε τα άρθρα που περιλαμβάνονται σε διάφορους ειδικούς τόμους ούτε τα βιβλία που έχουν δημοσιευθεί. Παρά την έλλειψη αυτή, η μεθοδολογία που ακολουθούμε δίνει αποτελέσματα που εκτός των άλλων απεικονίζουν ορισμένες επιστημονικές τάσεις για το θέμα που εξετάζουμε.

2. Χρονολογική εξέλιξη

Ως πρώτο βήμα για την αξιολόγηση της συμβολής των Ελλήνων στην οικονομική γραμματεία θα εξετάσουμε την ποσότητα των άρθρων που δημοσίευσαν και αναφέρονται στο JEL⁴. Από τον Πίνακα 1. που δείχνει τον μέσο όρο ανά πενταετία δημοσιεύσεων των Ελλήνων σε έγκυρα οικονομικά περιοδικά είναι φανερό η αύξηση τους. Συγκρίνοντας μεταξύ της πρώτης και τελευταίας πενταετίας ο αριθμός των δημοσιευμάτων έχει υπέρ-τετραπλασιαστεί. Ο ρυθμός αύξησης από πενταετία σε πενταετία είναι επίσης αυξητικός.

Η αυξητική όμως αυτή τάση θα πρέπει να εξετασθεί εάν και κατά πόσο οφείλεται στην παραγωγικότητα των Ελλήνων ή στον αριθμό των περιοδικών που αναφέρονται στο JEL. Όπως βλέπουμε από τον πίνακα 2 ο ανά πενταετία μέσος όρος των περιοδικών που αναφέρονται στο JEL είναι και αυτός αυξητικός⁵.

Συγκρίνοντας τις ανά πενταετία μεταβολές που εξάγονται από τους παραπάνω δύο πίνακες (βλ. πίνακα 3) παρατηρούμε ότι καθ' όλη σχεδόν την εξεταζόμενη περίοδο με εξαίρεση την πρώτη πενταετία η αύξηση των άρθρων Ελλήνων που αναφέρονται στο JEL είναι κατά πολύ μεγαλύτερη από την αύξηση των περιλαμβανόμενων περιοδικών. Αυτό δείχνει καθαρά ότι η παραγωγικότητα των Ελλήνων αυξήθηκε κατά την εξεταζόμενη περίοδο και ότι τα πρώτα έτη της προηγούμενης δεκαετίας ήταν τα πλέον δημιουργικά από απόψεως παραγωγής άρθρων.

Η γλώσσα συγγραφής των άρθρων των Ελλήνων είναι η Αγγλική που κυριαρχεί σε ποσοστό 97.20% στο σύνολο των καταγεγραμμένων άρθρων, ακολουθεί η Γαλλική με ποσοστό 1.80%, και στη συνέχεια η Γερμανική (0.50%), η Ιταλική (0.40%) και διάφορες άλλες γλώσσες (0.10%). Αυτό βέβαια δε δείχνει μόνο την κυριαρχία των Αγγλόφωνων περιοδικών αλλά και την απόλυτη κυριαρχία της Αγγλικής γλώσσας στην Οικονομική Επιστήμη .

Οι Έλληνες οικονομολόγοι, σύμφωνα με τα στοιχεία που έχουμε στη διάθεση μας εξέδωσαν αρκετά από τα άρθρα τους συνεργαζόμενοι με άλλους επιστήμονες. Τα άρθρα που είχαν δημοσιευθεί μόνο από ένα Έλληνα συγγραφέα αποτελούσαν το 60% περίπου του συνόλου των καταγεγραμμένων ως «Ελληνικών» άρθρων ενώ το υπόλοιπο 40% ήταν άρθρα που παράχθηκαν σε συνεργασία με άλλους Έλληνες ή αλλοδαπούς συγγραφείς⁷. Η συνεργασία (co-author) με συναδέλφους τους αλλοδαπούς οικονομολόγους ανερχόταν στο 30% επί του συνόλου, με συναδέλφους τους Έλληνες σε 9%, και με συναδέλφους Έλληνες καί αλλοδαπούς σε 1%. Η συνεργασία αυτή, όπως παρατηρούμε από τον πίνακα 4, όλο και αυξανόταν διαχρονικά δείχνοντας ταυτόχρονα τη διεθώς επικρατούσα «συνεργατική» τάση στη συγγραφή άρθρων της Οικονομικής Επιστήμης.

Από τον πίνακα 4 παρατηρούμε ότι ο ετήσιος μέσος όρος δημοσιεύσεων συνεταιρικών άρθρων Ελλήνων-Ελλήνων (Ελ.) έχει αυξηθεί σε μεγάλο βαθμό την τελευταία πενταετία σε σύγκριση με τις προηγούμενες. Επίσης, μεγάλη αύξηση παρουσιάζουν τα δημοσιευμένα άρθρα Ελλήνων-Αλλοδαπών (Αλ.) τα οποία σε απόλυτους αριθμούς ήταν πάντα περισσότερα από τα άρθρα που έγραφαν δυο συνεργαζόμενοι Έλληνες. Την τελευταία δεκαετία, επιπλέον, τα άρθρα που δημοσίευσαν Έλληνες συνεργαζόμενοι με ομοεθνείς ή αλλοδαπούς επιστήμονες όλο και αποτελούν μεγαλύτερο μέρος της παραγωγής άρθρων (από 39% σε περίπου 51%). Είναι φανερό ότι η πρακτική αυτή των Ελλήνων δείχνει την επικρατούσα διεθώς για συνεργατική έρευνα.

3. Ταξινόμηση περιεχομένου των άρθρων

Τα καταχωρημένα άρθρα των Ελλήνων στο JEL την τελευταία εικοσιπενταετία τα κατατάξαμε σε διάφορες κατηγορίες ανάλογα με το περιεχόμενο τους όπως αυτό μπορούσε να εκτιμηθεί από τον τίτλο τους⁸. Η κατάταξη αυτή θα μας δείξει την ερευνητική προτίμηση των Ελλήνων οικονομολόγων για συγκεκριμένα οικονομικά θέματα, κλάδους ή και μεθοδολογίες που ακολούθησαν. Για να επιτύχουμε το στόχο αυτό κατατάξαμε τα άρθρα σε θεωρητικού και εμπειρικού περιεχομένου και τα εμπειρικά σε αυτά που αφορούσαν καταστάσεις της Ελληνικής Οικονομίας ή άλλων Οικονομιών.

Από τα δεδομένα (βλ. πίνακα 5) προκύπτει ότι στο σύνολο των αναφερόμενων άρθρων των Ελλήνων οικονομολόγων στο JEL το 37.60% αφορούσε θεωρητικές εργασίες, το 58.60% εμπειρικές, και το υπόλοιπο 3.80% αφορά μη κατατασσόμενες εργασίες. Είναι εμφανής συνεπώς η πρωτοκαθεδρία εμπειρικών έναντι των θεωρητικών ερευνών αν και η διάκριση τους δεν είναι απόλυτα

ευδιάκριτη αφού και οι πρώτες μπορεί να συμβάλλουν στη θεωρητική εξέλιξη της Οικονομικής Επιστήμης. Η πρωτοκαθεδρία αυτή εναρμονίζεται με τη νεοθετικιστική μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε τα τελευταία χρόνια στην Οικονομική Επιστήμη. Επιπλέον, «ενθαρρύνεται» από την επάρκεια των εμπειρικών δεδομένων και την ανάπτυξη τεχνικών μέτρησης. Συνεπώς, οι Έλληνες οικονομολόγοι, ακολούθησαν το «κύριο ρεύμα» θεματικής ενασχόλησης που επικράτησε διεθνώς στην επιστήμη τους την τελευταία εικοσιπενταετία.

Η «προτίμηση» των Ελλήνων ερευνητών που ασχολήθηκαν με εμπειρικού περιεχομένου θέματα ως προς την πηγή των θεμάτων αυτών, δηλαδή ως προς την οικονομία που εξέτασαν, δίνει ενδιαφέροντα στοιχεία.

Όπως φαίνεται από τον πίνακα 6 τα εμπειρικά άρθρα που αφορούσαν άλλες οικονομίες ήταν πολύ περισσότερα από αυτά που αφορούσαν την Ελληνική Οικονομία⁹. Αυτό οφείλεται σε διάφορους λόγους μερικοί από τους οποίους είναι οι εξής: (α) πολλοί Έλληνες οικονομολόγοι ζουν και εργάζονται σε άλλες χώρες ή αποτελούν μέρος του απόδημου ελληνισμού, (β) πολλοί Έλληνες έκαναν μεταπτυχιακές σπουδές σε χώρες της αλλοδαπής και χρησιμοποίησαν στοιχεία για τις έρευνες τους από δεδομένα αυτών των χωρών, (γ) τα εμπειρικά δεδομένα άλλων χωρών ίσως είναι επαρκέστερα από τα Ελληνικά και έτσι οι κίνδυνοι και το περιθώριο λάθους μικρότερο.

Η κατάταξη μεταξύ θεωρητικών και εμπειρικών άρθρων διευρύνθηκε ως προς διάφορα βασικά οικονομικά θέματα που μπορεί να θεωρηθούν ότι «ομαδοποιούν ταξινομικά» με κάποιο τρόπο την οικονομική έρευνα. Τα θεωρητικού περιεχομένου άρθρα τα διακρίναμε σε επτά διαφορετικές κατηγορίες που περιλαμβάνουν τα εξής θέματα: (1) μικροοικονομία-μακροοικονομία-διεθνές εμπόριο, (2) χρήμα - τράπεζες, (3) οικονομικά της ανάπτυξης (συνολικής και περιφερειακής), (4) δημόσια οικονομική, (5) οικονομετρία - μαθηματική οικονομική, (6) ιστορία οικονομικής σκέψης, και (7) διάφορα. Τα εμπειρικού περιεχομένου άρθρα επίσης τα διακρίναμε σε παρόμοια θέματα εκτός από την κατηγορία (5) που αντικαταστάθηκε με την οικονομική ιστορία και την (6) με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Τα εμπειρικά άρθρα επίσης τα διακρίναμε σε δύο κατηγορίες ανάλογα με το εάν το θέμα που πραγματευόταν αφορούσε την Ελληνική οικονομία ή όχι. Με άλλα λόγια συνολικά κατατάξαμε τα άρθρα σε 19 διαφορετικές κατηγορίες.

Από την κατάταξη αυτή των άρθρων ανάλογα με το περιεχόμενο τους που βέβαια ενέχει κάποιο περιθώριο λάθους αφού έχει στηριχθεί στους τίτλους τους, έχουμε μια κατάταξη (βλ. πίνακα 7) που δείχνει τις «ερευνητικές προτιμήσεις» των Ελλήνων οικονομολόγων.

Ιεραρχώντας τις «σχετικές προτιμήσεις» των Ελλήνων για διάφορους ερευνητικούς κλάδους και θέματα της Οικονομικής Επιστήμης βάσει του πίνακα 7, έχουμε την εξής κατάταξη κατά σειρά προτιμήσεως:

Θεωρητικά θέματα

- α. μικροοικονομία - μακροοικονομία, διεθνές εμπόριο
- β. οικονομετρία - μαθηματική οικονομική
- γ. δημόσια οικονομική, ιστορία οικονομικής σκέψης
- δ. χρήμα - τράπεζες
- ε. οικονομική ανάπτυξη

Εμπειρικά θέματα που δεν αφορούν την Ελλάδα

- α. μικροοικονομία - μακροοικονομία, διεθνές εμπόριο
- β. οικονομική ανάπτυξη
δημόσια οικονομική
- γ. χρήμα - τράπεζες
- δ. οικονομική ιστορία
- ε. οικονομικά Ευρωπαϊκής Ένωσης

Εμπειρικά θέματα που αφορούν την Ελλάδα

- α. μικροοικονομία - μακροοικονομία, διεθνές εμπόριο
- β. δημόσια οικονομική
- γ. οικονομική ανάπτυξη
- δ. χρήμα - τράπεζες
- ε. οικονομικά Ευρωπαϊκής Ένωσης
- στ. οικονομική ιστορία

Από την παραπάνω κατάταξη προτιμήσεων των Ελλήνων ερευνητών είναι εμφανές ότι το θέμα που περιλαμβάνει θεωρητικές και εμπειρικές έρευνες που αφορούν τη μικροοικονομία - μακροοικονομία και το διεθνές εμπόριο είναι το κυρίαρχο. Αυτό βέβαια είναι αναμενόμενο όχι μόνο γιατί αποτελεί τον κεντρικό πυρήνα της Οικονομικής Επιστήμης αλλά και γιατί έχει πολλές επεκτάσεις και εφαρμογές. Εκτός αυτού μπορούμε να παρατηρήσουμε τα εξής: (1) τα οικονομικά της ανάπτυξης και τα δημόσια οικονομικά προτιμούνται έναντι των νομισματικών οικονομικών από τους Έλληνες, (2) η ιστορική οικονομική έρευνα (οικονομικής σκέψης και βίου) πολύ λίγο ελκύουν το ενδιαφέρον των Ελλήνων¹⁰, (3) παρά το γεγονός ότι τα οικονομικά θέματα που αφορούν την Ενωμένη Ευρώπη όχι μόνο είναι ποικίλα και οξεία αλλά αφορούν και τη χώρα μας δεν έλαβαν την απαραίτητη προσοχή από τους Έλληνες ερευνητές.

4. Αξιολόγηση άρθρων βάσει των περιοδικών

Όπως αναφέραμε έχουν πραγματοποιηθεί διάφορες αξιολογήσεις των διεθνών οικονομικών περιοδικών κυρίως ως προς την επίδραση τους στη διαμόρφωση και εξέλιξη της Οικονομικής Επιστήμης. Στην παρούσα ανάλυση θα υιοθετήσουμε τη διάκριση στα «επικεφαλής δέκα» (top 10) και «επικεφαλής τριάντα» (top 30) που έχουν διαπιστωθεί από άλλους ερευνητές".

Όπως φαίνεται από τον πίνακα 8 ενώ την πρώτη περίοδο 12 ετών (1969-1980) τα άρθρα που δημοσιεύθηκαν στα «κορυφαία 10» (top 10) περιοδικά ήταν σχετικά περισσότερα από αυτά που δημοσιεύθηκαν σε περιοδικά της τάξης μεταξύ 10-30 (top 10-30), την πρόσφατη περίοδο των 13 ετών (1981-1993) συνέβη το αντίστροφο. Επίσης, την πρώτη περίοδο το ποσοστό άρθρων που εμπίπτουν στα «κορυφαία 30» (top 30) ήταν μεγαλύτερο από το αντίστοιχο της δεύτερης περιόδου. Βάσει των στοιχείων που διαθέτουμε θα μπορούσαμε να χαρακτηρίσουμε ως τα πλέον αποδοτικά σε ποιότητα δημοσιεύματα Ελλήνων τα έτη 1983-4 και 1990-1992 που είχαμε τις περισσότερες δημοσιεύσεις στα «κορυφαία 30» περιοδικά. Συνεπώς, θα μπορούσαμε να συμπεράνουμε ότι ενώ η δεύτερη περίοδος ήταν πολύ περισσότερο παραγωγική σε αριθμό δημοσιευμάτων την πρώτη περίοδο εμφανίσθηκαν περισσότερα άρθρα Ελλήνων στα κορυφαία οικονομικά διεθνή περιοδικά. Εκτός αυτού, το ποσοστό των 18% δημοσιεύσεων ως προς το σύνολο στα «κορυφαία 30» περιοδικά της Οικονομικής Επιστήμης δεν μπορεί να θεωρηθεί ως αμελητέα συμβολή. Επίσης, για το σύνολο της περιόδου παρατηρείται μεγαλύτερη αύξηση των άρθρων που δημοσιεύθηκαν σε εκτός των 30 κορυφαίων περιοδικών της Οικονομικής Επιστήμης έναντι αυτών που δημοσιεύθηκαν σε τέτοια περιοδικά. Αυτή η τάση μπορεί να οφείλεται μεταξύ των άλλων (ατομικών ερευνητικών προτιμήσεων, κ.λπ.) και στις εξής αιτίες: (α) την αυστηρότερη κριτική αξιολόγηση που υφίστανται τα άρθρα στα κορυφαία οικονομικά περιοδικά, (β) σε πιθανή ευνοιοκρατική/ υποκειμενική αντιμετώπιση ως προς διάφορα θέματα, προσεγγίσεις, κ.ά. που δείχνουν οι υπεύθυνοι των περιοδικών (βλ. Laband, Piette, 1994b), (γ) στην αρχή «δημοσίευσε ή καταστρέψεσαι» (publish or parish) που οδηγεί σε παραγωγή άρθρων δευτερεύουσας εμβέλειας και επίδρασης στην επιστήμη.

Οι Έλληνες οικονομολόγοι προσανατόλισαν την προσπάθεια δημοσιεύσεων τους σε ορισμένα από τα «κορυφαία 10» περιοδικά του κλάδου. Στον πίνακα 9 δίνουμε κατά σειρά προτιμήσεως τα περιοδικά στα οποία δημοσιεύθηκαν τα περισσότερα άρθρα των Ελλήνων στις δύο υποπεριόδους και στο σύνολο.

Όπως φαίνεται από τον πίνακα 9 το American Economic Review κυριαρχεί στις «προτιμήσεις» των Ελλήνων οικονομολόγων ενώ το Economic Journal καταλαμβάνει τη δεύτερη θέση στο σύνολο αφού αυξήθηκαν οι δημοσιεύσεις σε αυτό κατά τη δεύτερη περίοδο. Το Review of Economic Studies και το Review of Economic and Statistics καταλαμβάνουν μια ενδιάμεση θέση στις υποπεριόδους και στο σύνολο, ενώ νεότερα περιοδικά όπως το Journal of Monetary Economics καταλαμβάνει την τελευταία θέση.

5. Συμπεράσματα

Από την παραπάνω ανάλυση και σύμφωνα με τους περιορισμούς και τις άλλες αδυναμίες που επισημάναμε προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα για τη συμβολή στην οικονομική γραμματεία των Ελλήνων οικονομολόγων: (α) Η «παραγωγικότητα» των Ελλήνων έχει αυξηθεί καθ' όλη την περίοδο σε ποσότητα, (β) Τα τελευταία χρόνια οι Έλληνες όλο και περισσότερο συνεργάζονται με ομοεθνείς και αλλοδαπούς επιστήμονες για τη διεκπεραίωση επιστημονικών ερευνών, (γ) Υπάρχει μια ευδιάκριτη «προτίμηση» σε εμπειρικού περιεχομένου έρευνες και ειδικότερα σε τομείς-πυρήνες της Οικονομικής Επιστήμης, (δ) Μολονότι σε απόλυτους αριθμούς η ποσότητα δημοσιευμένων άρθρων έχει αυξηθεί σε μεγάλο βαθμό, αυτή δε συνοδεύεται από αναλογική βελτίωση της ποιότητας όπως αυτή πιστοποιείται από την ιεραρχική κατάταξη των περιοδικών σε κορυφαία και δευτερεύοντα.

Πολλές ερμηνείες μπορούν να δοθούν για αυτούς τους προσανατολισμούς και τάσεις των Ελλήνων οικονομολόγων. Μερικές από αυτές είναι οι εξής: (1) Αυξήθηκε ο αριθμός των Ελλήνων οικονομολόγων που ακολουθούν ακαδημαϊκή καριέρα κυρίως επειδή αυξήθηκαν οι αντίστοιχες θέσεις. (2) Η αξιολόγηση των Ελλήνων οικονομολόγων για ακαδημαϊκές θέσεις βασίστηκε — εκτός των άλλων— και στο κριτήριο των δημοσιεύσεων αφού και οι διάφοροι νόμοι το απαιτούν για την κάλυψη θέσεων στα Ελληνικά Πανεπιστημιακά Ιδρύματα. (3) Οι Έλληνες οικονομολόγοι φαίνεται ως επί τω πλείστω να ακολουθούν την «ορθόδοξη» οικονομική θεωρία και μεθοδολογία. (4) Οι όλο και αυξανόμενες απαιτήσεις σε εύρος και βάθος γνώσεων (ειδικών κυρίως) που παρατηρείται στην Οικονομική Επιστήμη τα τελευταία χρόνια και η οποία φαίνεται από την αυξανόμενη κατάτμηση της σε διάφορους κλάδους και ειδικότητες οδηγεί σε συνεργασία μεταξύ των διαφόρων επιστημόνων της.

Το βασικό συμπέρασμα που μπορεί να εξαχθεί από το παρόν άρθρο είναι ότι η εξέλιξη των Ελλήνων οικονομολόγων και η συμβολή τους στην Οικονομική Επιστήμη έχει βελτιωθεί την τελευταία δεκαετία και μπορεί αβασάνιστα να θεωρηθεί θετική, κάτι που θέτει τις βάσεις για περαιτέρω πρόοδο στο μέλλον.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Άρθρα Ελλήνων αναφερομένων στο JEL
(ανά πενταετία - ετήσιος μέσος όρος)*

1969 - 1973	31
1974 - 1978	45
1979 - 1983	87
1984 - 1988	100
1989 - 1993	138

Πηγή: Πίνακας I στο Παράρτημα Πινάκων.

* Έχει στρογγυλοποιηθεί ο μέσος όρος ως προς τη μονάδα με την τακτική του άνω και κάτω του 0.5.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Περιοδικά αναφερόμενα στο JEL
(ετήσιος μέσος όρος)*

1970 - 1974	134
1975 - 1979	163
1980 - 1984	182
1985 - 1989	210
1990 - 1994	246

Πηγή: Πίνακας II στο Παράρτημα Πινάκων.

* Έχει στρογγυλοποιηθεί ο μέσος όρος ως προς τη μονάδα με την τακτική του άνω και κάτω του 0.5.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

Ρυθμός μεταβολής ανά πενταετία (%)

	Άρθρα Ελλήνων	Περιοδικά στο JEL
1η - 2η	13	22
2η - 3η	93	12
3η - 4η	15	15
4η - 5η	38	17

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

Συνεταιριστικά και μη συνεταιριστικά άρθρα Ελλήνων
(ετήσιος μέσος όρος)

Περίοδος	Ελ.	Αλ.	Ελ.	Αλ.	Συνεργ.	Ατομικ.	Σύνολο
1969 - 1973	1	5	-		6	25	31
%					20%	80%	100%
1974 - 1978	2	9	1		12	33	45
%					27%	73%	100%
1979 - 1983	8	26	1		35	52	87
%					40%	60%	100%
1984 - 1988	7	31	1		39	61	100
%					39%	61%	100%
1989 - 1993	17	51	2		70	68	138
%					51%	49%	100%

Πηγή: Πίνακας III στο Παράρτημα Πινάκων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

Κατάταξη άρθρων
(ετήσιος μέσος όρος)

Περίοδος	Θεωρητικά	Εμπειρικά	Διάφορα	Σύνολο
1969 - 1973	14	15	2	31
1974 - 1978	18	24	3	45
1979 - 1983	38	45	4	87
1984 - 1988	42	55	3	100
1989 - 1993	38	96	4	138

Πηγή: Πίνακας IV στο Παράρτημα Πινάκων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6

Εμπειρικά άρθρα Ελληνικής Οικονομίας
(ετήσιος μέσος όρος)

Περίοδος	Ελληνικής Οικονομίας	Άλλων Οικονομιών
1969 - 1973	1	13
1974 - 1978	3	21
1979 - 1983	11	34
1984 - 1988	11	44
1989 - 1993	19	77

Πηγή: Πίνακας IV στο Παράρτημα Πινάκων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7
Ποσοστιαία ταξινόμηση άρθρων

Κατηγορία	Θεωρητικά % επί του συνόλου	Εμπειρικά εκτός Ελλάδας % επί του συνόλου	Εμπειρικά Ελλάδας % επί του συνόλου	% επί του γενικού Συνόλου
1.	46%			
2.	10%			
3.	5%			
4.	12%			
5.	15%			
6.	12%			
Θεωρητικά ως προς το γενικό Σύνολο				38%
11α.		39%		
12α.		15%		
13α.		19%		
14α.		19%		
16α.		2%		
17α.		6%		
Εμπειρικά εκτός Ελλάδας ως προς το γενικό Σύνολο				47%
11β.			30%	
12β.			14%	
13β.			18%	
14β.			25%	
16β.			4%	
17β.			9%	
Εμπειρικά Ελλάδα ως προς το γενικό Σύνολο				11%
Σύνολο εμπειρικών ως προς το γενικό				58%
20				4%

Πηγή: Πίνακας V στο Παράρτημα Πινάκων.

Η ταξινόμηση είναι η εξής:

1. Θεωρ.: μικρο/μάκρο - δνεθ. εμπόριο
2. Θεωρ.: χρήμα - Τράπεζες
3. Θεωρ.: Οικον. ανάπτυξης
4. Θεωρ.: δημόσια οικον.
5. Θεωρ.: οικονομετρία/ μαθημ. οικον.
6. Θεωρ. ιστορία οικον. σκέψης

- 11α. Εμπειρ. εκτός Ελλάδας: μικρο/μακρό - διεθ. εμπόριο
- 12α. Εμπειρ. εκτός Ελλάδας: χρήμα - Τράπεζες
- 13α. Εμπειρ. εκτός Ελλάδας: οικον. ανάπτυξης
- 14α. Εμπειρ. εκτός Ελλάδας: δημόσια οικον.
- 15α. Εμπειρ. εκτός Ελλάδας: οικ. ιστορία
- 16α. Εμπειρ. εκτός Ελλάδας: Ενωμ. Ευρώπη

- 11 β. Εμπειρ. Ελλάδα: μικρο/ μακρό - διεθ. εμπόριο
- 12β. Εμπειρ. Ελλάδα: χρήμα - Τράπεζες
- 13β. Εμπειρ. Ελλάδα: οικον. ανάπτυξης
- 14β. Εμπειρ. Ελλάδα: δημόσια οικον.
- 16β. Εμπειρ. Ελλάδα: οικ. ιστορία
- 17β. Εμπειρ. Ελλάδα: Ενωμ. Ευρώπη

ΠΙΝΑΚΑΣ 8

Περίοδοι	1969-1980	1981-1993	1969-1993
Σύνολο άρθρων	530 (100%)	1473 (100%)	2003 (100%)
top 10	63 (12%)	106 (7%)	169 (8%)
top 10-30	50 (9%)	144 (10%)	194 (10%)
top 30	113 (21%)	250 (17%)	363 (18%)
Υπόλοιπα	417 (79%)	1223 (83%)	1640 (82%)

Πηγή: Πίνακας VI στο Παράρτημα Πινάκων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 9

Ιεράρχηση περιοδικών κατά αύξοντα αριθμό δημοσιευμάτων

	1969-1980	1981-1993	1969-1993
1ο	A.E.R.	A.E.R.	A.E.R.
2ο	J.P.E.	E.J.	E.J.
	R.E.S.	J.E.T.	
	R.E. & S.		
3ο	Q.J.E.	R.E.S.	R.E.S.
		R.E. & S.	R.E. & S.
4ο	E.J.	Q.J.E.	J.E.T.
5ο	EC.	J.P.E.	Q.J.E.
6ο	J.E.T.	EC.	J.P.E.
7ο		J.M.E.	EC.
8ο			J.M.E.

Πηγή: Πίνακας VII στο Παράρτημα Πινάκων.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΙΝΑΚΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ Ι.

Αριθμός αναφερομένων στο JEL άρθρων Ελλήνων

1969	19
1970	23
1971	23
1972	42
1973	46
1974	37
1975	53
1976	52
1977	39
1978	45
1979	60
1980	91
1981	80
1982	88
1983	115
1984	107
1985	87
1986	94
1987	91
1988	119
1989	119
1990	149
1991	133
1992	153
1993	138
Σύνολο	2003

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΙ.

Αριθμός περιοδικών περιλαμβανομένων στο JEL
(ετήσιος μέσος όρος)*

1970	108
1971	123
1972	127
1973	151
1974	162
1975	153
1976	154
1977	171
1978	164
1979	173
1980	180
1981	182
1982	185
1983	180
1984	185
1985	198
1986	201
1987	213
1988	215
1989	224
1990	232
1991	230
1992	252
1993	274
1994	244

* Έγιναν δύο καταμετρήσεις όλων των περιοδικών που αναφέρονται στα τεύχη (τέσσερα ετησίως) του JEL εξαλείφοντας τη διπλή καταγραφή περιοδικών (δηλ. δύο ή περισσότερους τόμους ίδιου περιοδικού). Η διαφορά τους ήταν αμελητέα και κυρίως κατόπιν των στρογγυλοποιήσεων των αριθμών.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΙΙ

Άρθρα σε συνεργασία με άλλους και ατομικά

Έτος	Ελ.	Αλ.	Ελ. Αλ.	Συνεργ.	Ατομικ.	Σύνολο*
1969	—	2	—	2	17	19
1970	—	6	—	6	17	23
1971	1	2	—	3	20	23
1972	2	9	—	11	31	42
1973	3	5	—	8	38	46
1974	4	7	—	11	26	37
1975	3	7	—	10	43	53
1976	2	10	1	13	39	52
1977	1	8	1	10	29	39
1978	1	12	1	14	31	45
1979	3	15	1	19	41	60
1980	9	18	—	27	64	91
1981	9	30	—	39	41	80
1982	7	25	1	33	55	88
1983	12	45	1	58	57	115
1984	6	39	2	47	60	107
1985	7	25	—	32	55	87
1986	10	25	—	35	59	94
1987	6	23	1	30	61	91
1988	9	41	2	52	67	119
1989	15	36	2	53	66	119
1990	14	53	2	69	80	149
1991	19	45	1	65	68	133
1992	20	61	2	83	70	153
1993	16	60	5	81	57	138
Σύνολο	179	609	23	811	1192	2003

* Με (Ελ.) είναι η στήλη των άρθρων που έχουν γραφτεί από δύο ή περισσότερους Έλληνες (joint papers), με (Αλ.) αυτά που έχουν γραφτεί με αλλοδαπούς επιστήμονες, με (Ελ.Αλ.) τα άρθρα που έχουν γραφτεί σε συνεργασία με Έλληνα και αλλοδαπό οικονομολόγο, με (Συνεργ.) είναι η στήλη που απεικονίζει το σύνολο των άρθρων που έχουν γραφτεί σε συνεργασία με άλλους και με (Ατομικ.) τα άρθρα που έχουν γραφτεί από ένα Έλληνα οικονομολόγο.

ΠΙΝΑΚΑΣ IV
Κατάταξη άρθρων

Έτος	Θεωρητ.	Εμπειρικ.	Ελλάδα	Διάφορα	Σύνολο
1969	5	13	—	1	19
1970	14	8	1	1	23
1971	12	10	—	1	23
1972	20	18	4	4	42
1973	20	23	2	3	46
1974	18	18	2	1	37
1975	28	22	4	3	53
1976	19	31	6	2	52
1977	13	24	4	2	39
1978	15	25	1	5	45
1979	27	32	5	1	60
1980	35	49	18	7	91
1981	42	33	8	5	80
1982	43	43	12	2	88
1983	43	68	9	4	115
1984	42	64	11	1	107
1985	39	47	12	1	87
1986	46	48	7	—	94
1987	38	50	11	3	91
1988	44	69	15	6	119
1989	31	88	15	—	119
1990	54	89	14	6	149
1991	33	97	16	3	133
1992	48	97	25	8	153
1993	24	108	22	6	138
Σύνολο	753	1174	224	76	2003

ΠΙΝΑΚΑΣ V

Ταξινόμηση άρθρων συνόλου περιόδου

Κατηγορία	Συνολικός αριθμός	Σύνολα
1.	348	
2.	73	
3.	42	
4.	90	
5.	112	
6.	88	
Σύνολο Θεωρητικών		753
11α.	372	
12α.	140	
13α.	179	
14α.	186	
16α.	15	
17α.	58	
Σύνολο εμπειρ. εκτός Ελλάδας		950
11β.	67	
12β.	32	
13β.	40	
14β.	57	
16β.	8	
17β.	20	
Σύνολο εμπειρ. Ελλάδας		224
Σύνολο εμπειρικών		1174
20		76
Γενικό σύνολο		2003

ΠΙΝΑΚΑΣ VI

Αξιολογική κατάταξη άρθρων / περιοδικών

Έτος	Σύνολο	top 10	top 10-30	top 30	Υπόλοιπα
1969	19	2		2	17
1970	23	6	2	8	15
1971	23	2	5	7	16
1972	42	2	1	3	39
1973	46	5	5	10	36
1974	37	7	4	11	26
1975	53	6	7	13	40
1976	52	5	9	14	38
1977	39	3	4	7	32
1978	45	6	2	8	37
1979	60	11	2	13	47
1980	91	8	9	17	74
1981	80	7	5	12	68
1982	88	5	9	14	74
1983	115	15	16	31	84
1984	107	7	14	21	86
1985	87	9	3	12	75
1986	94	8	8	16	78
1987	91	9	6	15	76
1988	119	6	9	15	104
1989	119	6	13	19	100
1990	149	12	22	34	115
1991	133	6	13	19	114
1992	153	10	12	22	131
1993	138	6	14	20	118
Σύνολο	2003	169	194	363	1640

ΠΙΝΑΚΑΣ VII
Κατάταξη σε top 10 περιοδικά

Περίοδος	1969 - 1980	1981 - 1993	1969 - 1993
A.E.R.	10	18	28
Ec.	6	5	11
E.J.	7	17	24
J.E.T.	5	17	22
J.P.E.	9	8	17
J.M.E.		3	3
Q.J.E.	8	10	18
R.E.S.	9	14	23
R.E. & S.	9	14	23
Σύνολο	63	106	169

Υποσημειώσεις

1. Για παράδειγμα, έχει επιχειρηθεί αξιολόγηση βάσει αυτής της τακτικής των οικονομικών Πανεπιστημιακών τμημάτων στις Η.Π. Α. (βλ. Siegfried, 1972, Graves, Marchand, Thompson, 1982, Davis, Paraneck, 1984), όπως και αξιολόγηση των οικονομικών Πανεπιστημιακών τμημάτων των Ευρωπαϊκών κρατών (βλ. Kirman, Dahl, 1993).

2. Η αξιολόγηση αυτή επιχειρήθηκε διαμέσου της συχνότητας των παραπομπών που καταγράφονται μεταξύ των διαφόρων βασικών περιοδικών (π.χ. Eagly, 1975), ή μεταξύ όλων των περιοδικών που κυκλοφορούν και εμφανίζονται στο Social Science Citation Index (π.χ. Liebowitz, Palmer, 1984, Laband, Piette, 1994a, Burton, Phimister, 1995).

3. Μια τέτοια ανάλυση ελπίζουμε σύντομα να διεξάγουμε βασιζόμενοι στα σχετικά επιστημονικά οικονομικά περιοδικά της χώρας μας.

4. Τα δεδομένα μας ταξινομήθηκαν βάσει του έτους δημοσίευσης των άρθρων και όχι βάσει του έτους καταχώρησης τους στο JEL.

5. Επειδή τα περιοδικά που εμφανίζονται το JEL έχουν μια ετήσια καθυστέρηση υπολογίσθηκε ο αριθμός αυτών ένα έτος αργότερα, δηλαδή, τα άρθρα που δημοσιεύθηκαν π.χ. το 1970 περιλαμβάνονται κυρίως στα τεύχη του JEL του 1971.

6. Τα περισσότερα των μη Αγγλοσαξονικών περιοδικών περιλαμβάνουν άρθρα στην τοπική και στην Αγγλική γλώσσα.

7. Τα άρθρα που είχαν συγγραφεί από δύο οικονομολόγους ένας από τους οποίους ήταν Έλληνας καταχωρήθηκαν ως «Ελληνικά άρθρα». Σε περίπτωση που οι συγγραφείς ήταν και οι δύο Έλληνες προσμετρήθηκε μόνο μια φορά το άρθρο αυτό.

8. Δεν ακολουθήσαμε την ταξινόμηση άρθρων του JEL λόγω του μεγάλου κατακερματισμού των οικονομικών θεμάτων που ακολουθεί, κάτι που θα καθιστούσε την κατάταξη μας λεπτομερή αλλά συγχρόνως και μικρής χρησιμότητας για το σκοπό που επιδιώκουμε, ©α μπορούσαμε επίσης να χρησιμοποιήσουμε τις περιλήψεις μερικών άρθρων που συνοδεύουν αρκετά από αυτά στο JEL για να πραγματοποιήσουμε την κατάταξη μας, αλλά ο αριθμός τους είναι πολύ περιορισμένος ώστε να δώσει τις «προτιμησιακές» τάσεις των Ελλήνων σε διάφορα θέματα και τον τρόπο προσέγγισης τους.

9. Τα εμπειρικά άρθρα που αφορούν την Ελληνική Οικονομία επιλέχθηκαν με το κριτήριο ότι αυτό σημειωνόταν στον τίτλο τους.

10. Αυτό φαίνεται να ακολουθεί τη διεθνή κάμψη του ενδιαφέροντος για την ιστορία της οικονομικής σκέψης.

11. Για τη διάκριση στα «κορυφαία 10» (συγκεκριμένα εννέα) περιοδικά βλ. Laband, Piette (1994, σ. 654) και για τα «κορυφαία 30» (συγκεκριμένα 27) βλ. Burton, Phimister (1995, σσ. 372-3). Ευνόητο είναι ότι τα «κορυφαία 10» συμπεριλαμβάνονται στα «κορυφαία 30» περιοδικά. Ως πρώτα εννέα «περιοδικά-πυρήνας» της Οικονομικής Επιστήμης έχουν κατά αλφαβητική σειρά θεωρηθεί τα εξής:

American Economic Review (A.E.R.)
Econometrica (EC.)
Economic Journal (E.J.)
Journal of Economic Theory (J.E.T.)
Journal of Monetary Economics (J.M.E.)
Quarterly Journal of Economics (Q.J.E.)
Review of Economic Studies (R.E.S.)
Review of Economics & Statistics (R.E. & S.)

Τα υπόλοιπα περιοδικά που απομένουν για να συμπληρωθεί η κατάταξη των περιοδικών που ανήκουν στις πρώτες δεκάδες (27 περιοδικά) είναι τα εξής κατά αλφαβητική σειρά:

Brookings Papers of Economic Activities
Canadian Journal of Economics
Economic Inquiry
Economica
Economic Letters
European Economic Review
International Economic Review
Journal of Development Economics
Journal of Econometrics
Journal of Economic Literature
Journal of Financial Economics
Journal of Labor Economics
Journal of International Economics
Journal of Mathematical Economics
Journal of Political Economy

Journal of Public Economics
Oxford Economic Papers
Rand Journal of Economics

Βιβλιογραφία

- Burton, M., Phimister, E.* (1995) "Core Journals: A Reappraisal of the Diamond List", *Economic Journal*, 105, 361-373.
- Davis, P., Papanek, G.* (1984) "Faculty Ratings of Major Economics Departments by Citations", *American Economic Review* 74 (1), 225-230.
- Eagly, R.* (1975) "Economic Journals as a Communications Network", *Journal of Economic Literature*, 13 (3), 878-888.
- Graves, P., Marchand, J., Thompson, R.* (1982) "Economics Department Rankings: Research Incentives, Constraints, and Efficiency", *American Economic Review*, 72 (5), 1131-1141.
- Kirman, A., Dahl, M.* (1993) "The Financing of Economic Research in Europe", Report presented to DG XII of the European Economic Community.
- Laband, D., Piette, M.* (1994a) "The Relative Impacts of Economic Journals: 1970-1990", *Journal of Economic Literature*, 32 (2), 640-666.
- Laband, D., Piette, M.* (1994b) "Favoritism versus Search for Good Papers: Empirical Evidence Regarding the Behavior of Journal Editors", *Journal of Political Economy*, 102(1), 194-203.
- Liebowitz, S., Palmer, J.* (1984) "Assessing the Relative Impacts of Economics Journals", *Journal of Economic Literature*, 22 (1), 77-88.
- Siegfried, J.* (1972) "The Publishing of Economic Papers and Its Impact on Graduate Faculty Ratings, 1960-1969", *Journal of Economic Literature*, 10(1), 31-49.